

KESERŰ BARNA ARNOLD*tanszékvezető egyetemi docens**SZE Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar*

Az Európai Unió védjegyjogi harmonizációjának fő állomásai

Fazekas Judit munkássága sokrétű, az EU-jogtól kezdve a nemzetközi magánjogon és a fogyasztóvédelmi jogon át a kötelmi jogig számos kérdést kutatott a pályája során. Jelen tanulmánnyal az ünnepelt munkásságának azon állomására reflektálok, amikor szakállamtikárként az Európai Unió jogharmonizációért, így többek között a védjegyirányelv átültetéséért felelt. Ezúton kívánok az ünnepeltnek boldog születésnapot!

ABSZTRAKT

Az Európai Unió védjegyjoga több évtizedes múltra tekint vissza. A jogharmonizáció kezdeti lépései 1959-ig nyúlnak vissza. Az első érdemi eredmény az 1988-ban elfogadott 89/104/EGK irányelv volt, amely első ízben harmonizálta az akkor 12 tagállamból álló Európai Közösségek védjegyjogát. A 2015-ben elfogadott 2015/2436 Európai Parlamenti és Tanácsi irányelv jelentős mértékben fokozta a tagállami jogharmonizációt, és mind anyagi jogi, mind pedig eljárásjogi értelemben is egymáshoz közelíti a tagállami védjegy-rendszereket.

Kulcsszavak: Európai Unió ■ védjegyjog ■ jogharmonizáció ■ védjegyirányelv

I. BEVEZETÉS

Az Európai Unió legfontosabb célkitűzése – gazdasági értelemben – a belső piac megteremtése, ahol a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabadon áramolhat. Ennek a közös piacnak a záloga, hogy a szabad verseny jogi kereteinek megléte és a verseny funkcionális működése is biztosított legyen. Amellett, hogy az iparjogvédelmi jogok a territoriális jellegük miatt a tagállamok közötti kereskedelem aka-

dályát is képezhetik, a szabad verseny egyik alappilléreként is tekinthetünk a védjegyre, amely jogi oltalmat biztosít a piaci verseny résztvevőinek a vállalat- és árujelzőik harmadik személyek általi jogellenes használatával szemben. A védjegyek legfőbb funkciója, hogy megkülönböztessék a jogosult áruít vagy szolgáltatásait mások áruítól és szolgáltatásaitól. Az ehhez társuló jogi monopólium pedig biztosítja, hogy a piaci versenyben ezeket a vállalat- és árujelzőket engedély nélkül más ne használhassa. Erre tekintettel a védjegy egy kiemelt fontosságú versenyesszűrő, amelynek fontosságát már az Európai Unió jogelődje, az Európai Gazdasági Közösség (a továbbiakban EGK) is felismerte.

Ez a felismerés az európai uniós védjegyjog fejlődését két párhuzamos vonalon indította el.^[1] Egyik oldalról ez EGK irányelvi szinten elkezdte harmonizálni a tagállami védjegyjogokat, azzal a céllal, hogy az egyébként is jelentős jogharmonizációt biztosító nemzetközi egyezmények keretrendszerén belül az EGK tagállamai körében még szorosabb összhang legyen a nemzeti védjegyjogokban. Másik oldalról az Európai Unió létrehozta a saját közösségi védjegyrendszerét, amely a nemzeti védjegyoltalmak mellett párhuzamosan létezik (koegzisztencia elve), és egységes védjegyoltalmat keletkeztet a jogosultak számára a teljes Európai Unió területén. Jelen tanulmány az első pillérnek, azaz az irányelvek útján történő jogharmonizációnak a főbb állomásait kívánja bemutatni.

II. A JOGHARMONIZÁCIÓHOZ VEZETŐ ÚT ÉS AZ I. VÉDJEGYIRÁNYELV

Az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó, 1957-ben elfogadott Római Szerződés (a továbbiakban EGK-Szerződés) fektette le a közös piac és a négy alapszabadság alapjait. Az EGK-Szerződés 36. cikke oldotta fel azt az ellentétet, amely szerint a szellemi tulajdonjogok, területiális jellegükből fakadóan akadályt képezhetik az áruk szabad áramlásának. A 36. cikk elismeri az áruk szabad mozgásának^[2] korlátjaként az ipari és kereskedelmi tulajdont (protection de la propriété industrielle et commerciale), amelyek nem képeznek hátrányos megkülönböztetést a tagállamok közötti kereskedelemben. Ez a rendelkezés önmagában csak a piactorzító hatások jogi elkendőzése, azonban de facto nem számolja fel a kereskedelem akadályait, így már az EGK létrehozásakor nyilvánvaló volt, hogy a területiális szellemi tulajdonjogok és a belső piac összehangolása érdekében valós megoldásokra van szükség. Ezért az EGK 1959-ben létrehozott egy munkacsoportot a közösségi védjegyoltalom rendszerének kidolgozására. A közösségi védjegyrendszer létrehozása nem volt politikai ellentétektől mentes, így a folyamat több évtizedet ölelt fel, míg sikerre vezetett. Ennek azonban előfeltétele volt, hogy a tagállami védjegyjogokat harmonizálják, ugyanis e nél-

[1] Introvigne, 1998, 42-1.

[2] Érdekeség, hogy ez csak az árukra vonatkozott, holott a szolgáltatások szabad áramlása esetén is akadályt képezhetnek a szellemi tulajdonjogok.

kül nem lett volna meg az a konszenzus, amely egye önálló közösségi védjegyrendszerhez szükséges lett volna.^[3]

A Bizottság 1980-ban hozta nyilvánosságra a nemzeti védjegyjogok közelítéséről szóló irányelv tervezetét, amelyet végül 1988. december 21-én a Tanács 89/104/EGK számon elfogadott (a továbbiakban I. védjegyirányelv).

A preambulumból jól kiolvashatóak az irányelvi jogharmonizáció szükségességét alátámasztó körülmények, és a szabályozási koncepció főbb irányai, amelyeket az alábbi pontokban foglalhatunk össze:

- a tagállami védjegyjogszabályok olyan eltéréseket mutattak, amelyek gátolhatták az áruk és a szolgáltatások szabad mozgását, és torzíthatták a közös piacon belüli versenyt,
- nem tűnt indokoltnak a tagállami jogszabályok teljes körű közelítése, elegendő volt csak a belső piac működését közvetlenül érintő kérdéseket harmonizálni,
- az eljárási kérdésekben meghagyták a tagállami önállóságot, így például azt, hogy a korábbi jogokat felszólalás alapján, vagy pedig hivatalból vizsgálják a védjegyhivatalok, szabadon határozhatták meg a tagállamok,
- az I. védjegyirányelv nem kívánta kizárni a védjegyjogon kívüli (pl. versenyjog, polgári jogi felelősségi kérdések, fogyasztóvédelem) jogszabályok védjegyekre történő alkalmazhatóságát,
- szükséges volt harmonizálni a védjegyek megszerzésének és megszűnésének feltételeit, így a lajstromozást kizáró okok rendszerét, valamint a törlési okokat,
- a tagállamok közötti kereskedelem akadályát képezheti, ha nem használt védjegyekre alapozva is lehetne jogot érvényesíteni, ezért szükséges a tényleges használat követelményét általános jelleggel bevezetni,
- a belső piac zavartalan működése és a jogbiztonság érdekében indokolt szabályozni a belenyugvás jogintézményét, amelyet védjegyjogi elévülésnek is tekinthetünk a később lajstromozott védjegyekkel szembeni törlési igények tárgyában.

Azt mondhatjuk, az I. védjegyirányelv az anyagi védjegyjog terén szinte minden lényeges aspektus vonatkozásában tartalmazott rendelkezéseket. A védjegy fogalmát a 2. cikk kellően tágan határozta meg, miszerint bármely megjelölés védjegyoltalomban részesülhet, amennyiben az grafikailag ábrázolható, és megkülönböztetőképességgel rendelkezik. Ez a kettős feltételrendszer még évtizedekig meghatározta az uniós védjegyjogot. Az I. védjegyirányelv több esetben tartalmaz kötelező és fakultatív előírásokat. Így például a 3. cikk (1) bekezdés az abszolút kizáró okok körében a)–h) pont között tartalmazza a kötelezően alkalmazandó kizáró okok listáját, míg a (2) bekezdés a)–d) pontja tartalmazza

[3] Gonda, 2004, oldalszám nélkül; Nooteboom, 2003, 21-2.

azon okokat, amelyek a tagállamok szabad belátása alapján képezhetnek kizáró okokat. A szerzett megkülönböztetőképességet a tagállamok kötelesek voltak elismerni. Ez a fajta kettős szabályozás a relatív kizáró okok esetében is megfigyelhető. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a kötelezően és a fakultatívan alkalmazandó kizáró okok listája taxatív, azaz a tagállami szabályozási autonómia kizárólag ezen felsorolások keretéig terjedhetett.

Az I. védjegyirányelv elfogadásakor az Európai Közösségek^[4] még csak 12 tagot számláltak, de az irányelv hatása túlmutatott e tagállamok körén. Az abban lefektetett szabályok érvényesültek az EK által kötött bilaterális egyezményekben (főként később az EU-hoz csatlakozó Kelet- és Közép Európai országokkal), valamint mintaként szolgáltak a TRIPS^[5] létrehozásához is, ugyanis meglehetősen nagy hasonlóság látható az I. védjegyirányelv és a TRIPS védjegyekre vonatkozó rendelkezései között.^[6]

Az I. védjegyirányelv átültetését az akkori tagállamoknak 1992. december 31-ig kellett elvégezniük, azonban ezt addig csupán három ország tette meg. Végül 1996-ra történt meg a valamennyi tagállamban történő átültetés.

III. A MAGYAR VÉDJEGYTÖRVÉNY VISZONYA AZ I. VÉDJEGYIRÁNYELVHEZ

A hazai szellemi tulajdoni tárgyú jogalkotásnak több nagy hulláma volt, amelyek egy-egy, jól körül határolható társadalmi, gazdasági és politikai környezetbe köthetők. Az első jogalkotási hullám a 19. század végére tehető, amikor is megszülettek az első szellemi tulajdon-jogi törvényeink, így többek között az 1890. évi II. törvénycikk a védjegyek oltalmáról. E kiegyezés korabeli törvényt követő védjegy törvényünk a szocializmus időszakában született meg, amely az 1969. évi IX. törvényként lépett hatályba, egy olyan korszakban, amely társadalmában, politikájában, ideológiájában és technikai fejlettségben messze állt a századfordulótól. A harmadik nagy jogalkotási hullámot pedig már a '90-es évek hozták magukkal, amikor is a szellemi tulajdon valamennyi területén új törvények születtek. Ezen időszak pedig tovább tagolható az Európai Unióhoz való viszonyunk alapján (Európai Megállapodás előtti időszak, Európai Megállapodás hatályba lépése és az uniós csatlakozás közötti időszak, az uniós csatlakozás kezdetétől jelenleg is tartó időszak).

[4] Az Európai Unió jogelődje, amely az Európai Atomenergia Közösségből, az Európai Szén-és Acélközösségből, valamint az Európai Gazdasági Közösségből állt. Az Európai Unió név 1993. november 1-től használatos, a Maastrichti Szerződés hatályba lépésével.

[5] Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény 1. C. melléklete, a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló Megállapodás.

[6] Nooteboom, 2003, 21-3.

Ezt a harmadik lépcsőben megvalósuló folyamatot olyan tendenciák kísérték, mint az euroatlanti integráció, a rohamos technikai fejlődés és a digitalizáció, a nemzetközi jogfejlődés, a piacgazdaságra történő sikeres átmenet és az innováció alultámogatottsága.^[7]

A védjegy jog fejlődésében az Európai Megállapodás 1994. évi hatálybalépésétől a 2004-es EU-csatlakozásig terjedő, tíz esztendősi periódus volt különösen meghatározó. Ebben az időszakban Magyarország tíz jelentős szellemi tulajdoni tárgyú egyezményhez csatlakozott, amelyek közül kiemelendő a TRIPS,^[8] a Védjegy jogi Szerződés,^[9] valamint a Madridi Jegyzőkönyv.^[10]

A fent jelzett időszakban az I. védjegyirányelv már hatályban volt, és noha Magyarország ekkor még nem volt EU-tag, de az Európai Megállapodás hatálybalépésétől kezdve folyamatosan készült a tagságra a hazai jogrendszer és az EU jog közötti összhang megteremtésével. Ezért Magyarország az új védjegy törvény megalkotásakor – amely az 1997. évi XI. törvényként (a továbbiakban Vt.) lépett hatályba, s mind a mai napig hatályos – már figyelembe vette az I. védjegyirányelvet. Nem csak a kötelezően alkalmazandó rendelkezéseit kerültként átültetésre, hanem számos fakultatív közösségi előírást is implementált a jogalkotó, így például a kizáró okok körében a rosszhiszemű védjegybejelentés, a védjegyjogon kívüli jogszabályba ütközés mint kizáró ok, vagy éppen a jóhírű védjegyek fokozott védelme is ennek köszönhetően épült be a Vt.-be.^[11]

Annak ellenére, hogy a Vt. már az elfogadásakor is nagyrészt konform volt a közösségi joggal, az EU-csatlakozás előtt szükséges volt a jogharmonizáció utolsó lépéseit is megtenni. Ez az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények módosításáról szóló 2003. évi CII. törvénnyel valósult meg, amely a szellemi tulajdon jogharmonizációs törvényének tekinthető. Ezzel egyrészt meg kellett teremteni a teljeskörű összhangot a közösségi védjegyrendszer és a hazai védjegyrendszer között, másrészt teret engedett annak is, hogy a Vt.-vel kapcsolatos, hat év alatt felhalmozódott tapasztalatokra reflektáljon a jogalkotó, és az időközben történő közösségi jogalkotást is figyelembe vegye.^[12]

Ennek köszönhetően került átültetésre az I. védjegyirányelvben szabályozott jogkimerülés intézménye, valamint talán a legnagyobb változást hozó felszólalási rendszer bevezetése, amely a paternalista szemlélet helyett a korábbi jogok védelmét piaci logika szerint valósítja meg. Figyelemmel arra, hogy a közösségi védjegyek drasztikus szaporodásának köszönhetően a korábbi akadályozó jogokra vonatkozó kutatás egyre nehezebb és időigényesebb lett volna, a praktikus is amellettt szót, hogy az állam a korábbi jogok védelmének terhére a piaci szereplőkre helyezze át.

[7] Tattay, 2012, 1.

[8] Az 1998. évi IX. törvény hirdette ki.

[9] Az 1999. évi LXXXII. törvény hirdette ki.

[10] Az 1999. évi LXXXIII. törvény hirdette ki.

[11] Fazekas – Jókúti, 2007, 47.

[12] Fazekas – Jókúti, 2007, 48.

IV. A II. VÉDJEGYIRÁNYELV SZEREPE

2006 decemberében terjesztette elő a Bizottság a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló irányelv javaslatát, amelyet 2008/95/EK irányelvként (a továbbiakban II. védjegyrányelv) fogadtak el. Ez azonban inkább technikai jellegű újítás, mintsem tartalmi. A közösségi joganyag világos és áttekinthető volta érdekében szükséges a többször módosított jogi aktusok kodifikációja. A Bizottság 1987. április 1-jén hozott COM(87) 868 PV. határozata szerint valamennyi jogi aktus kodifikációját legkésőbb a tizedik módosítást követően el kell végezni. Így a II. védjegyrányelv célja az I. védjegyrányelv egységes szerkezetű kodifikációja volt, amely teljes egészében megőrizte a kodifikált jogi aktusok tartalmát, és ennek megfelelően azokat csak egységbe foglalta a kodifikációhoz szükséges formai jellegű módosításokkal.

Így a II. védjegyrányelv tartalmát tekintve az I. védjegyrányelv módosításokkal kiegészített kodifikált változata, ezért érdemi újdonságot nem hozott az európai védjegyjogban.

V. UNIÓS VÉDJEGYJOGI REFORM, A III. VÉDJEGYIRÁNYELV

A közösségi védjegyjog reformjára irányuló törekvések 2008-ban kezdődtek. Az európai iparjogvédelmi stratégiáról szóló COM/2008/465 számú, 2008. július 16-án kibocsátott Bizottsági Közlemény többek között feladatként határozta meg a közösségi és a tagállami védjegyjogi rendszerek általános működésének értékelését. Ezt a feladatot a Max Planck Institute Szellemi Tulajdoni és Versenyjogi Intézete végezte el, amely 2011. február 15-én tette közzé a „Study on the Overall Functioning of the European Trade Mark System” című tanulmányát.^[13]

A Bizottság a tanulmány alapján, 2013-ban fogalmazta meg jogalkotási terveit a közösségi védjegyrendszer jövőjét illetően, amely mind a védjegyrányelv módosítását, mind pedig a közösségi védjegyrendelet módosítását magában foglalta. A jogalkotási folyamat mindkét esetben eredményesen zárult, és így született meg a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 2015/2436 Európai Parlamenti és Tanácsi (EU) irányelv (a továbbiakban III. védjegyrányelv), valamint a közösségi védjegyről szóló 207/2009/EK tanácsi rendelet és a közösségi védjegyről szóló 40/94EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 2868/95/EK bizottsági rendelet módosításáról, valamint a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnak (védjegyek és formatervezési minták) fizetendő díjakról szóló 2869/95/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2015/2424 Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet.

[13] Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law: Study on the Overall Functioning of the European Trade Mark System, 2011.

A III. védjegyirányelv átültetését 2019. január 14-ig kellett végrehajtaniuk a tagállamoknak (a 45. cikk kivételével, amely esetében 2023. január 14. a határidő. E cikk szabályainak Magyarország már korábban is megfelelt). A 7. preambulumbekezdés külön kiemeli, hogy a közösségi védjegyrendszer átfogó vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a már több évtizedes jogharmonizáció ellenére továbbra is vannak olyan területek, amelyeken a versenyképesség és a növekedés tekintetében pozitív hatást lehetne elérni a további harmonizációval. Éppen ezért a 8. preambulumbekezdés megfogalmazza azt a harmonizációs célkitűzést, miszerint a II. védjegyirányelv által megvalósított harmonizáció korlátozott terjedelmén túl kell lépni, és az akkor hatályos közösségi védjegyéről szóló 207/2009/EK rendelet szerinti közösségi védjegyekre vonatkozó anyagi jog egyéb aspektusaira is ki kell terjeszteni a jogszabályok közelítését.

A III. védjegyirányelv egyik legalapvetőbb újítása a védjeggel szemben támasztott feltételek megváltoztatásában rejlik. A 13. preambulumbekezdés a grafikai ábrázolás eddig köbe vésettnek vélt követelményét illetően az alábbi tartalmazza: „A védjegyek lajstromozási rendszere számára kitűzött célok, azaz a jogbiztonság és a gondos ügyintézés megvalósítása érdekében egyúttal alapvető fontosságú megkövetelni, hogy a megjelölés egyértelműen, pontosan, önmagában teljesen, könnyen hozzáférhetően, érthetően, tartósan és objektíven ábrázolható legyen. Ennek megfelelően lehetővé kell tenni a megjelöléseknek a széles körben elérhető technológia alkalmazásával – azaz nem szükségszerűen grafikai ábrázolással – történő, bármely alkalmas megjelenési formában való ábrázolását –, feltéve, hogy az megfelelően biztosítja a fenti cél megvalósulását.” Ezzel lényegében a grafikai ábrázolhatóságot az Európai Unió Bírósága által a C/273-00. számú, Sieckmann-ügyben meghatározott követelmények váltják fel.

Ezzel összhangban a 3. cikk a védjegyoltalomban részesíthető megjelölésekkel szemben két követelményt támaszt: egyrészt megkülönböztetőképességgel kell bírnia, másrészt a lajstrombeli ábrázolása biztosítsa a hatóságok és a nyilvánosság számára az oltalom tárgyának egyértelmű és pontos meghatározását. A grafikai ábrázolás követelményének elhagyása a Max Planck Institute tanulmányára vezethető vissza, ahol megállapításra került, hogy a grafikai ábrázolás követelménye elavult, és gátat szab az új típusú megjelölések oltalmazásának. Ennek megszüntetése elvileg teret enged a nem látás útján érzékelhető megjelölések számára is (pl. illat- és ízmegjelölések), ugyanakkor gyakorlati nehézséget is jelenthet az ilyen megjelölések megkülönböztetőképességének az értékelése. Az egyértelmű, pontos és tartós ábrázolhatóság is kérdéses lehet ezen védjegytypusok esetében, hiszen jelenleg nem igazán képzelhető el olyan technikai eszköz, amely biztosíthatná pl. egy illatvédjegy tárgyának megismerését az online lajstromon keresztül.^[14]

A III. védjegyirányelv jelentős átstrukturálást hozott a feltételen kizáró okok körében, így önálló pontba szedve megjelentek a borral kapcsolatos hagyomá-

[14] Szalai, 2017, 352. 2

nyos kifejezések oltalmát biztosító, valamint a hagyományos különleges termékek oltalmát biztosító uniós jogszabályok alapján védjegyoltalomból kizárt megjelölések mint kizáró okok. Ezek ugyan új kizárásokat nem vezetnek be, hanem a védjegyjogi szabályozást teszik áttekinthetőbbé és teljessé azzal, hogy a kizáró okok listája taxatívává válik. Nincs bennük nemzeti jogokra történő utalás, mivel ezen megnevezések oltalmára nézve kizárólag uniós jogi rezsimek léteznek. Ezzel együtt, a növényfajta nevével történő ütközés a korábbi szabályozáshoz képest relatív kizáró okból abszolút kizáró okká vált, azaz a tagállami hivatalok ezeket hivatalból kötelesek figyelembe venni.

A fenti, alapvető kérdéseken túl a III. védjegyírányelv számos részletszabály tekintetében – mind anyagi jogi, mint eljárásjogi értelemben – hozott újításokat, pontosításokat. Terjedelmi okokból ezen kérdések bemutatása nem lehetséges, de összességként megállapítható, az uniós védjegyreform az EU tagállamok alapvető védjegyjogi szabályainak további konvergenciáját valósítja meg azzal, hogy eddig nem szabályozott anyagi jogi tárgyköröket is bevont a harmonizációba, az eljárásjogi szabályozás pedig teljesen új elemként jelent meg az uniós védjegyjogban, amelyet korábban szándékosan nem is kívánt szabályozni az EU. Így a védjegyoltalom terjedelmét, valamint az Európai Unió Bíróságának C-307/10. számú IP Translator ügyben^[15] hozott ítéletében foglaltakat figyelembe az árujegyzék meghatározását illetően is új szabályokat vezetett be a III. védjegyírányelv. Ezen módosításokat hazánk az egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló 2018. évi LXVII. törvénnyel ültette át, amely 2019. január 1-jén lépett hatályba.

IRODALOM

- Fazekas Judit – Jókúti András (2007): A 10 éves védjegy törvény és a jogharmonizáció. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 2007/5. sz.
- Gonda Imre (2004): A közösségi és a tagállami védjegy jog kapcsolata az Európai Unióban. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 2004/2. sz., oldalszám nélkül. (Elérhető: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200404/01-gonda.html>. Letöltés ideje: 2022.10.31.).
- Introvigne, Massimo (1998): Implementation of the EC Trademark Directive in Member States: A Look at the New Laws. In: *International Intellectual Property Law & Policy*. Vol. 2/1998.
- Keserű Barna Arnold – Szalai Péter (2013): Árujegyzék és jogbiztonság, avagy a védjegyek osztályozásának dilemmái. In: Szoboszlai-Kiss Katalin – Deli Gergely (szerk.): *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr.
- Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law: Study on the Overall Functioning of the European Trade Mark System, 2011. (Elérhető: https://www.ip.mpg.de/fileadmin/IP/pdf2/mpi_final_report_with_synopsis.pdf. Letöltés ideje: 2022.10.31.).
- Nooteboom, Erik (2003): The EC Trademark Directive: The View of the European Commission. In: *International Intellectual Property Law & Policy*. Vol. 5/2003.

[15] Lásd Keserű – Szalai, 2013, 276-279.

- Szalai Péter (2017): A védjegy fogalmának változása az Európai Unióban. In: *Acta Universitatis Sapientiae: Legal Studies*. Vol 6., Issue 2.
- Tattay Levente (2012): Az EU jogharmonizáció hatása Magyarországon a szellemi alkotások újraszabályozására (1990-2012). In: *Európai Jog*. 2012/6. sz.

JOGFORRÁSOK

- A Tanács első irányelve (1988. december 21.) a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről (89/104/EGK).
- Az Európai Parlament és a Tanács 2008/95/EK irányelve (2008. október 22.) a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2436 irányelve (2015. december 16.) a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről.
- Az európai iparjogvédelmi stratégiáról szóló COM/2008/465 számú, 2008. július 16-án kibocsátott Bizottsági Közlemény.
- Európai Unió Bírósága által a C/273-00. számú, Sieckmann-ügyben hozott ítélete.
- Európai Unió Bíróságának C-307/10. számú IP Translator ügyben hozott ítélete.
- Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény 1. C. melléklete, a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló Megállapodás.
- Egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló 2018. évi LXVII. törvény.
- Egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények módosításáról szóló 2003. évi CII. törvény.
- A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény.

•
Lévayné Fazekas Judit és Varga Judit a Nemzeti Kiválósági Jogász ösztöndíjas hallgatókkal az Igazságügyi Minisztériumban, 2020-ban